KERÉNYI GRÁCIA: AZONOSULÁSOK

„Mindent megírtak, csak csodára várhatsz." — mondja ki önmagának Kerényi Grácia *Nyugtalanság* c. versében az alkotók általában még végiggondolni sem mert félelmét. Ő — szerencsétlenségére — talán túlságosan is tudja, hogy mennyit írtak meg előtte, hiszen úgy ismertük meg, mint kitűnő műfordítót. És a fordítás közben saját gyermekké fogadott remekművek közelsége kényszeríthette rá azt a könyörtelen objektivitást, amivel saját kedvesebb, de esendőbb gyermekeit nézi.

A kellékeket cserélgetem egyre.
Hegy, domb, patak, völgy állatok,
[virágok.
Míg készülődtél ősök nászszobáján,
elmondtak mindent...

És nemcsak elmondtak. Mondják tovább. Egy felmérés szerint évente kb. 7—800 ma élő költő 20 000 verse jut el a magyar olvasóhoz, és teszi egyre reménytelenebbé az előbbi problémát.

Van, akit ez nem befolyásol. Kerényi Gráciát igen. És az eleve biztosnak feltételezett olvasók számára nagy műgonddal lecsiszolt műfordításaival szemben verseit addig írja, amíg belülről festíti a megírás pillanatnyi kényszere. Ennek külsődleges, de kétségbevonhatatlan bizonyítéka a versek alatt szereplő dátum, amely tanúsítja, hogy a versek legtöbbször egy nap vagy annál rövidebb idő alatt születtek, ami nem azért érdekes, mert ott van a versek alatt, hanem, mert bent van a versekben: sok bennük az esetlegesség, odavetettség, a lényeg károsodása nélkül elhagyható szöveg. Ugyanakkor paradox módon ez a gyors kimondási kényszer a kötet legjobb verseiben egyfajta tudatosan vállalt *vázlatosságot* és ebből kifolyólag *tömörséget* hozott létre.

De jó hogy négy fal
hogy mi ketten
végre igazként
végre üzetlen

Ebből a szakaszból például kimaradtak — mert a lényeget hordozó határozókat csak fölöslegesen háttérbe szorítanák — az állítmányok. További előnyök: a vázlatosság egyfajta áttekinteni képesítő fölényt követel alkotójától. Vázlatosan nem lehet érzelegni és patetizálni. Mindez és végül, hogy az egész kötetből kellemesen hiányzik a versírás akkurátus műhelymunkájának kisipari unalma, kiegyenlítik a verseknek előbb felrótt költői hiányosságokat. De Kerényi Grácia nyugtalanságát eleve nem ez okozta.

Azt akarta biztosan tudni, mit mondhat még el.

A hallgatásod talán a tied még.
Reméled: ahogy te, úgy senkise retteg.
Minden szerelmet elszerettek?
Történhet csoda még...

Ezekben a sorokban a lehetőségeit fogalmazza meg, ahol az a bizonyos csoda megtörténhet. A lírikus önmagát írja. A Gestapo börtönén keresztül második hazát találó intellektuális forradalmár egyetemista és a két hazája óriási történelmi útját átélő nő nagyon keveset talál önmagából megírásra érdemesnek, és nem mindig a legizgalmasabbat, azt, amit valóban nem írtak még meg. Reális kételyei nem lehetőségeiből, hanem szemléletének korlátjaiból erednek.

Viszont amit megírt, azzal őszintén szembenézett. Ez nem puszta erkölcsi kérdés. A hazugságoknak megvannak a bevált formulái, az igazságot (nem tévesztendő össze a közhellyel) bármilyen parányi is, meg kell teremteni. Kerényi Grácia a maga szűk területén ezt mindig vállalta. És ez a legfőbb értéke a kötetnek. *(Szépirodalmi Könyvkiadó 1968.)*

RIGÓ BÉLA

SZERB GYÖRGY: ÉNEK A FOLYÓN

A harmadik évtizedébe lépett költő első kötetéről a már megjelent kritikák egyöntetűen elismerték, hogy tehetséges, kiváló zenei érzékű poéta munkája. Ugyanekkor megállapították a fiatal költő világszemléletének bizonytalanságát, tisztázatlanságát is. Valóban, Szerb Györgynek kevés mondanivalója van önmagáról és világáról. A valóság szilánkjai csak költői anyagként jelennek meg költeményeiben, a lírai alakítóerő közegeként. Kusza és sokszor mesterkélt, keresett hangulatokat kottáz versbe, nem a világot jeleníti meg, hanem egy spleenesre stilizált művilágot alkot.

A korszerűtlen életérzés a költői eszközök felhasználásában is megmutatkozik. Pl. ilyen csinált álszépségű sorokat ír, melyek nem jelentenek semmit: „szeretném ha csípőnk ágyán / halkan meghalna a páfrány". Vagy: „Kék utak / függnek a füstön, mint a bűntudat".